

ULAŞIMDA ENERJİ VERİMLİLİĞİNİN ARTIRILMASINA İLİŞKİN USUL VE ESASLAR HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmelik ulaşımda enerji verimliliğinin artırılması amacıyla; motorlu araçların birim yakıt tüketimlerinin düşürülmesine, araçlarda verimlilik standartlarının yükseltilmesine, toplu taşımacılığın yaygınlaştırılmasına, trafik akımının artırılmasına yönelik sistemlerin kurulmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 18/4/2007 tarihli ve 5627 sayılı Enerji Verimliliği Kanununun 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Araç: Raylı taşıt araçları, tarım ve orman traktörleri ile bütün müteharrik makineler haricinde en az dört tekerleği bulunan, azami tasarım hızı 25 km/saat'i aşan karayollarında kullanılmak için tasarlanmış motorlu taşıtı,
- b) Bakanlık: Ulaştırma Bakanlığını,
- c) Blok tren: Trenin, ilk teşkil edildiği istasyondan, gideceği son varış istasyonuna kadar, lokomotif ve vagonları değiştirilmeden, manevraya tabi tutulmadan kesintisiz bir şekilde giden treni,
- ç) Elektronik yol yönlendirme sistemi: En elverişli yola yönlendirerek, yolculuk süresinin, yakıt tüketiminin, hava kirliliğinin ve gürültünün azaltılmasını, insan psikolojisinin desteklenmesini ve araç güvenliğinin sağlanmasını hedef alan yönlendirme sistemini,
- d) EİE: Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğünü,
- e) Kentsel ulaşım planları: Kentin, mekansal, demografik, topografik, işlevsel, toplumsal, iktisadi özellikleri ve ihtiyaçlarına göre ulaşım talebini en azda tutan, sürdürülebilir gelişmeyi sağlayan, kentin üst ve alt ölçekli planları ile eşgüdümlü olarak hazırlanan ulaşım planlarını,
- f) KGM: Karayolları Genel Müdürlüğünü,
- g) Kombine taşıma: Tüm ulaşım türlerinin birbirleriyle bağlantılı olarak etkin ve verimli şekilde kullanılması suretiyle yapılan taşımacılığı,
- ğ) LED: Işık yayan diyotu,
- h) M1 sınıfı araç: Yolcu taşıma amacıyla tasarlanmış ve imal edilmiş sürücü koltuğuna ilave olarak en fazla sekiz kişilik oturma yeri olan aracı,
- ı) Modlararası taşımacılık sistemi: Kaynak noktasından varış noktasına kadar taşınacak yolcunun/yükün ihtiyaç duyacağı; karayolu, raylı sistemler, deniz ulaşım alternatifleri, havayolu vesaire ulaşım türlerinin ihtiyaç duyulan noktalarda tesisi ile oluşan ulaşım sistemini,
- i) Satıcı: Kamu kurum ve kuruluşları da dahil olmak üzere nihai kullanıcıya mal ve hizmet sunan, toptancı/perakendeci veya bu Yönetmelik kapsamına giren ürünleri satan, kiralayan, taksitli satışa sunan, promosyoncu veya nihai kullanıcıya tedarik eden gerçek veya tüzel kişiyi,
- j) Satış noktası: Potansiyel müşterilere satış veya kiralamak amacıyla yeni binek otomobillerinin sergilendiği veya sunulduğu mekan, bina, ticari sergi, fuar ve panayır gibi yerleri,
- k) Seyahat talep yönetimi: Yolcuların veya yüklerin seyahat taleplerini ve davranışlarını mevcut ulaşım alt yapı veya sistemini daha etkin ve verimli kullanabilecek şekilde düzenlemek, birim zamanında başlangıç noktasından varış noktasına seyahat edecek yolcu ve taşınacak yüklerin yüksek kapasiteli, ekonomik ve hızlı taşıma türleri ve yüksek doluluk oranları ile seyahat etmesini sağlayacak şekilde düzenlemeyi,
- l) Sinyalizasyon sistemleri: Trafik akımı içerisindeki sürücü, taşıt, yaya ve bisikletli hareketlerini düzenleyen ışıklı ve sesli sistemleri,
- m) TCDD: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğünü,
- n) Trafik yönetimi: Mühendislik, eğitim, yasal gereklilik, çevre ve enerji faktörlerinin bir arada ele alındığı sürdürülebilir ve enerji verimli ulaşım önlemlerini içeren yönetimi,
- o) TSE : Türk Standartları Enstitüsünü,
- ö) Üretici: Bir ürünü üreten, imal eden, tadil eden veya ürüne adını, ticari markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişiliği; üreticinin Türkiye dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilciyi veya ithalatçıyı; ayrıca ürünün tedarik zincirinde yer alan ve faaliyetleri ürün güvenliğine ilişkin özellikleri etkileyen gerçek veya tüzel kişiliği,

p) Yeşil dalga sistemi: Sinyalize kavşaklar arasında belirlenmiş bir hızla gidilmesi halinde kırmızı ışığa takılmadan seyahat etme imkanı veren sistemi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Uygulamalar

Tedbir

MADDE 4 – (1) Bakanlık; blok tren uygulaması ve elektrikli işletmecilik uygulaması ile ilgili tedbirleri alır.

(2) İçişleri Bakanlığı; kent merkezlerinde araç kullanımını azaltıcı uygulamaları, taksi uygulamalarını ve otoparkların oluşturulması ile ilgili tedbirleri alır.

(3) Bakanlık ve İçişleri Bakanlığı; yön levhaları, elektronik yol yönlendirme sistemi, seyahat talep yönetimi, trafik yönetimi, modlararası taşımacılık, kentsel ulaşım planları, toplu taşıma, akaryakıt tüketiminin izlenmesi ve trafik sinyalizasyon sistemleri hakkında ilgili tedbirleri alır.

Blok tren uygulaması

MADDE 5 – (1) Yük taşımacılığında yük trenlerinin blok tren şeklinde çalıştırılmasına öncelik verilir.

Elektrikli işletmecilik uygulaması

MADDE 6 – (1) Raylı ulaşımda enerji tüketimini asgari seviyeye düşürmek için elektrikli işletmeciliğe öncelik verilir.

Yön levhaları, elektronik yol yönlendirme sistemi, seyahat talep yönetimi, trafik yönetimi, modlararası taşımacılık

MADDE 7 – (1) Ulaşımda etkinlik, verimlilik ve sürücülere kolaylık sağlamak için; seyahat talep yönetimi, modlararası taşımacılık sistemi, trafik yönetimi, yön levhaları ve elektronik yol yönlendirme sistemleri ilgili kurum/kuruluşlarca uygulanır. Uygulamalarda varolan ulusal ve uluslararası standartlara uygunluk aranır.

(2) Kent merkezi girişlerine yapılacak yönlendirme sistemleri ile yoğun trafik alanlarına girmek yerine araçların alternatif yollardan ulaşımı sağlanır.

(3) Nüfusu ikiyüzellibin ve üzerinde olan kentlerde belediyelerce; karayollarında günün koşullarına uygun merkezi bilgisayar sisteminin kurulması için çalışmalar yapılır. Bu bilgisayar sistemi ile kavşakların merkezden kumanda edilmesi sağlanır. Kurulacak olan kamera sistemleri ile yol yoğunluğu izlenir, elektronik yol yönlendirme sistemleri ve trafik radyosu yoluyla sürücülerin yolun durumuna göre alternatif güzergahlara yönlendirilmesi sağlanır.

(4) Elektronik hava tahminleri; yol güzergâhlarına kurulacak cihazlarla sürücülerin önceden uyarılması ve değişken mesaj sistemi uygulanarak sürücülerin yol trafik durumuna göre yönlendirilmesi sağlanır.

Kent merkezlerinde araç kullanımını azaltıcı uygulamalar

MADDE 8 – (1) Belediyeler;

a) Yerleşim planlamasında ve kentsel dönüşüm projelerinde motorlu taşıtların şehir girişinde park edilebilmesi için otopark kurulmasını sağlar. Bu otoparklara park eden sürücülerin otoparktan şehir merkezine gidiş ve dönüş güzergâhlarında hizmet veren toplu taşıma araçlarından yararlanması için yöntem geliştirir.

b) Kent merkezlerinde araç kullanımını azaltıcı uygulamalar yapar.

c) Toplu taşıma araç duraklarında modlararası taşımacılık sisteminin oluşturulmasına öncelik verir.

ç) Doğalgaz dağıtım şebekesi bulunan şehirlerde toplu taşıma aracı olarak doğalgazlı araçlara öncelik verir.

Taksi uygulamaları

MADDE 9 – (1) Belediyeler; taksilerin trafikte boş dolaşmalarını, durak dışında beklemelerini engelleyecek telefonlu, telsizli durak ve merkezi alanlarda taksi cepleri gibi uygulamaları yaygınlaştırır. Bunun için şehir trafiğine uygun bir şekilde, taksilerin bekletileceği alanları tespit eder.

Kentsel ulaşım planları

MADDE 10 – (1) Büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyesi sınırları dışındaki belediyelerden nüfusu yüzbinin üzerinde olanlar ulaşım ana planı hazırlarlar. Bu planlar onbeş yıllık süreler için yapılır ve her beş yılda bir yenilenir. Şehir planları ile sürdürülebilir kentsel ulaşım planları birlikte ele alınır.

(2) Kentsel ulaşım planlaması sırasında ilgili kurum/kuruluşların görüşleri alınarak, çevre otoyolları ve raylı sistem çalışmalarına öncelik veren, yerleşim alanlarının yer seçimi ve bu alanların birbiri ile olan ulaşımını sağlayan üst ölçekli planlar yapılır.

(3) Kent içinde yetersiz kalan yollarda sıkışan trafiği rahatlatmak üzere; yol genişletmesi, kavşak düzenlemesi ve otopark kurulması gibi önlemler alınır.

(4) Yeni açılan yolların çevre otoyollarına bağlantısı KGM'nin uygun görüşü alınarak yapılır.

(5) Kentsel ulaşım planları yapılırken toplu taşımayı teşvik etmek amacıyla raylı sistem yatırımı artırılır.

(6) Kent ulaşımında enerji verimliliğinin artırılması ve yakıt tüketiminin düşürülmesi için trafiğin güvenli ve akıcı olması sağlanır.

(7) Belediyeler; kent içi ulaşım güzergâhlarının belirlenmesinde trafik akışındaki yakıt sarfiyatını öncelikle göz önünde bulundurur. Topografik yapısı uygun güzergahlara bisiklet yolları ve bisiklet park alanları yapar.

Trafik sinyalizasyon sistemleri

MADDE 11 – (1) Şehir içi ve şehirlerarası karayolları üzerinde trafik akımını düzenlemek ve trafik güvenliğini artırmak, mevcut/ planlanan karayolu ve karayolu elemanlarının kapasitesini maksimum düzeylerde kullanabilmek için oluşturulacak sinyalizasyon sistemleri KGM tarafından belirlenmiş/belirlenecek kriter, usul ve teknik esaslara uygun olarak gerçekleştirilir. Trafik sinyalizasyon sistemlerinde sistemlerinin gerekliliği, faz hesaplamaları ile diğer teknik hususlar, kullanılacak malzemeler TSE belgesini haiz ve Karayolları Teknik Şartnamesinde belirlenmiş/belirlenecek şartlara uygun şekilde tesis edilir.

(2) Ulaşımında trafik akışını düzenlemek ve enerji tüketimini asgari seviyeye düşürmek için kullanılan sinyalizasyon sistemlerinde LED li sinyalizasyon sistemlerine öncelik verilir.

(3) Sinyalizasyon Sistemlerinde kullanılan malzemelerde; Trafik Sinyal Denetleyicileri-Fonksiyonel Güvenlik Kuralları için TS EN 12675, Trafik Kontrol Donanımı-Sinyal Lambaları için TS EN 12368 ve Karayolu Trafik Sinyal Sistemleri için TS HD 638 S 1 standartlarında belirtilen şartlar aranır.

(4) Şehir içindeki kavşaklarda trafik akışını kolaylaştırmak için birbiri ardına gelen sinyalizasyon kavşaklara Yeşil Dalga Sistemi uygulanır.

Tüketicinin bilgilendirilmesi

MADDE 12 – (1) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı; tüketicilerin bilinçli seçim yapabilmesine imkan vermek için, piyasada satışa veya kiraya sunulan yeni binek otomobillerinin CO₂ emisyonu ve yakıt ekonomisi konusunda tüketicilerin bilgi edinmesini sağlar.

(2) M1 sınıfı yeni binek otomobillerin yakıt ekonomisi ve CO₂ emisyon değerlerini gösteren etiket, kılavuz, poster/gösterim, promosyon literatürü ve materyallerin düzenlenmesinde 28/12/2005 tarihli ve 25330 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yeni Binek Otomobillerin Yakıt Ekonomisi ve CO₂ Emisyonu Konusunda Tüketicilerin Bilgilendirilmesine İlişkin Yönetmelikte belirtilen hususlar esas alınır.

Otoparkların oluşturulması

MADDE 13 – (1) İl ve İlçe Trafik Komisyonunca kent trafiğine uygun bir şekilde, otopark olabilecek alanlar tespit edilir, bu alanların verimlilik ilkesi çerçevesinde otopark olarak işletilmesi sağlanır.

Sürücülerin bilgilendirilmesi

MADDE 14 – (1) Sürücü belgesi verilmesi ile ilgili kurslarda ekonomik sürüş tekniği ve çevre konularına yer verilir.

Tüzel kişilerce verilecek ekonomik sürüş teknikleri ile ilgili eğitim

MADDE 15 – (1) Taşımacılık faaliyetlerinde bulunan tüzel kişiler, sürücülerine işe aldıklarında ve her beş yılda bir defa olmak üzere ekonomik sürüş teknikleri ile ilgili eğitim verilmesini sağlar.

Toplu taşıma

MADDE 16 – (1) Belediyelerce toplu taşıma araçlarının talep edilebilirliği ve yolcu kapasitesini artırıcı gerekli tedbirler alınır. Nüfusu ikiyüzellibin'in üzerindeki belediyelerce kent içi toplu taşımaya yönelik aşağıdaki uygulamalar yapılır.

a) Raylı sistemler azami doluluğu sağlanacak şekilde işletilir. Bu kapsamda; sefer sıklığı yolcu talebi dikkate alınarak yapılır, tek bilet sistemi yaygınlaştırılır.

b) Toplu taşıma araçları için ayrılmış şerit ve yol uygulamaları yaygınlaştırılır.

c) Hizmet kalitesi yüksek ve çevre dostu toplu taşıma araçlarının kullanımına öncelik verilir.

ç) Toplu taşıma araçlarında ve duraklarda; hareket saatleri, güzergâhlar ve benzeri bilgilendirme panoları bulundurulur.

Akaryakıt tüketiminin izlenmesi

MADDE 17 – (1) Karayolu ulaşımı için Emniyet Genel Müdürlüğü araç tescil belgesi bilgilerinden motor gücü, yakıt tipi, araç kategorisi ve model yılı verilerini, TCDD araç-km, yolcu-km ve ton-km bilgilerini, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü ise yakıt tiplerine göre aylık bazda yıllık toplam yakıt satış bilgilerini her yılın Mart ayında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bildirir.

(2) Belediyeler; taksi, özel halk otobüsü, belediye otobüsü, dolmuş, metro, hafif raylı sistem, tramvay ve deniz yolu araç sayılarını, taşınan yıllık yolcu sayısını, yolcu-km, araç-km verilerini, raylı sistemlerin ve karayolları sinyalizasyon sistemlerinin işletilmesi için kullanılan yıllık elektrik miktarını her yılın Mart ayında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bildirir.

(3) Şehirlerarasında çalışan otobüs şirketleri; otobüs sayısını, yıllık yakıt tüketimi bilgilerini, yılda taşınan yolcu sayısını, yolcu-km bilgilerini, nakliye şirketleri; araç sayısını, yıllık yakıt tüketimi bilgilerini, yılda taşınan yükü, ton-km bilgilerini toplar ve her yıl Mart ayında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bildirir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Geçici ve Son Hükümler

Kentsel ulaşım planları

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) 10 uncu maddedeki kentsel ulaşım planları bu Yönetmeliğin yayımından itibaren üç yıl içerisinde ilgili belediyelerce hazırlanır.

Yürürlük

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Ulaştırma Bakanı yürütür.